

การศึกษาแนวโน้มและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกฝึกสหกิจศึกษา: กรณีศึกษานักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จรงค์ ศรีจันทร์งาม

งานสหกิจศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

อีเมลผู้ประพันธ์บรรณกิจ: jongrak.sr@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวโน้มและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกฝึกสหกิจศึกษา: กรณีศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวโน้มการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษา (2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากระบบสหกิจศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2563-2567 โดยประชากรในการศึกษาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เข้าร่วมสหกิจศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 552 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ Microsoft Excel และสถิติพื้นฐาน เช่น การแจกแจงความถี่และร้อยละ รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกสถานที่ฝึกในพื้นที่ภาคใต้ โดยจังหวัดสงขลามีจำนวนผู้เลือกมากที่สุด รองลงมาคือ ปัตตานี ยะลา กระบี่ และภูเก็ต ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ได้แก่ ระยะทางและความสะดวกในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายและปัจจัยทางเศรษฐกิจ ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กร ประเภทขององค์กรและความสอดคล้องกับสาขาวิชา นอกจากนี้ยังพบแนวโน้มการกระจายตัวของสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาไปยังภูมิภาคอื่นเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย มหาวิทยาลัยควรพัฒนาระบบสนับสนุนข้อมูลเพื่อช่วยนักศึกษาในการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา ส่งเสริมความร่วมมือกับสถานประกอบการในพื้นที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนออกฝึกสหกิจศึกษา นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลที่ครอบคลุมความต้องการของสถานประกอบการและการติดตามผลลัพธ์ของโครงการสหกิจศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: สหกิจศึกษา; แนวโน้มการเลือกสถานที่ฝึก; ปัจจัยที่ส่งผล; การพัฒนาที่ยั่งยืน

Trends and Factors Influencing Cooperative Education Placements: A Case Study of Students from the Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University

Jongrak Srichanngam

Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Muang, Pattani 94000, Thailand

Corresponding author's e-mail: jongrak.sr@psu.ac.th

Abstract

This research aims to (1) study trends in students' selection of cooperative education training sites, (2) analyze factors influencing the decision-making process for selecting these sites.

The study utilizes secondary data from the Cooperative Education System of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, from 2020 to 2024. The data covers 552 fourth-year students. Analytical tools included Microsoft Excel and basic statistics such as frequency distributions, percentages, and factor relationship analysis.

The findings revealed that the majority of students selected cooperative education placements in the southern region of Thailand, with Songkhla being the most chosen province, followed by Pattani, Yala, Krabi, and Phuket. Key factors influencing students' decisions included distance and travel convenience, economic factors and living expenses, the reputation and image of the organization, as well as the type of organization and its relevance to their field of study. Additionally, there was a noticeable trend of students increasingly choosing placement locations in other regions, indicating a gradual expansion in the geographical distribution of cooperative education sites.

The study recommends that universities develop information support systems to assist students in selecting training sites, promote partnerships with diverse organizations, and organize activities to prepare students for cooperative education. Moreover, comprehensive databases should be created to address the needs of organizations and track the outcomes of cooperative education programs to ensure sustainable development.

Keywords: Cooperative education; Training site selection trends; Influencing factors; Sustainable development

บทนำ

การพัฒนานักศึกษาให้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติเพื่อก้าวสู่ตลาดแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ถือเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของการผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจโลก การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงนอกห้องเรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนานักศึกษาให้พร้อมเผชิญกับความท้าทายในโลกของการทำงาน ในมุมมองของแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้าง “สมรรถนะ” ที่ครบถ้วนให้แก่นักศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึงความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ทักษะทางวิชาชีพ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการ เช่น แนวคิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง (Experiential Learning Theory) ของ Kolb ที่ได้รับการกล่าวถึงและนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในงานของ นัยนา ดอorman และคณะ (2563) แนวคิดสมรรถนะ (Competency-Based Education) ซึ่งได้รับการอธิบายในงานเขียนของ ธนธิชัย สวัสดิ์ และ รัตนะ บัวสนธ์ (2565) เน้นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning Outcomes) เป็นเป้าหมายสำคัญ โดยสหกิจศึกษา (Cooperative Education) ถือเป็นเครื่องมือที่สอดคล้องและสามารถตอบสนองต่อแนวคิดนี้ได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ผสมผสานการเรียนรู้เชิงทฤษฎีในห้องเรียนเข้ากับการฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ม.ป.ป.) ระบุว่าสหกิจศึกษาเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ผ่านการทำงานจริงร่วมกับองค์กรภายนอก ซึ่งไม่เพียงแต่พัฒนาทักษะวิชาชีพ แต่ยังเสริมสร้างการเรียนรู้ทางสังคม การทำงานเป็นทีม และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย สถานประกอบการจึงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการนี้ในฐานะพันธมิตรทางการศึกษาที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของนักศึกษา อย่างไรก็ตาม การเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษายังคงเป็นปัญหาที่นักศึกษาหลายคนเผชิญ โดยเฉพาะในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เนื่องจากนักศึกษาขาดข้อมูลหรือแนวทางที่ชัดเจนในการตัดสินใจ ทำให้เกิดความลังเล เช่น ควรเลือกสถานที่ใกล้บ้านเพื่อความสะดวก หรือพิจารณาจากชื่อเสียงขององค์กร หรือเลือกจากคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา นอกจากนี้ การกระจายตัวของสถานประกอบการในแต่ละพื้นที่ยังส่งผลกระทบต่อจัดการของคณะ เช่น การจัดสรรงบประมาณสำหรับการนิเทศ หรือการจัดทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาข้อมูล แนวโน้มและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถช่วยให้คณะวางแผนพัฒนากระบวนการจัดการสหกิจศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากระบบสหกิจศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งครอบคลุมปี พ.ศ. 2563-2567 เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่เข้าร่วมสหกิจศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2563-2567 รวมทั้งสิ้น 552 คน โดยการศึกษาใช้วิธีการสำรวจประชากรทั้งหมด (Census) ไม่ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากจำนวนประชากรไม่มาก สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่มีความแม่นยำสูงตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจำแนกนักศึกษาที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 113 คน ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 77 คน ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 157 คน ปี พ.ศ. 2566 จำนวน 183 คน และปี พ.ศ. 2567 จำนวน 22 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ “ระบบสหกิจศึกษา” ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลที่สนับสนุนกระบวนการฝึกสหกิจศึกษาแบบออนไลน์อย่างครบวงจร โดยระบบดังกล่าวมีการจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญใน 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) ข้อมูลนักศึกษา จำนวน 5 รายการ ได้แก่ รหัสนักศึกษา ชื่อ-สกุล สาขาวิชา ปีที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา และหน่วยงานที่ออกฝึกสหกิจศึกษา (2) ข้อมูลองค์กร จำนวน 4 รายการ ได้แก่ ชื่อหน่วยงาน ที่อยู่หน่วยงาน ประเภทของหน่วยงาน และจังหวัดที่หน่วยงานตั้งอยู่ และ (3) ข้อมูลผู้ประเมิน จำนวน 2 รายการ ได้แก่ คะแนนประเมินนักศึกษา และคะแนนประเมินความพึงพอใจ

การทดสอบความถูกต้องของข้อมูลดำเนินการโดยใช้วิธีการตรวจสอบเชิงปริมาณ เพื่อประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากระบบสหกิจศึกษา โดยมีการประเมิน 3 ด้านหลัก ได้แก่ (1) ความสมบูรณ์ของข้อมูล (Completeness) พบว่าจากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 552 คน มีข้อมูลครบถ้วนทุกรายการข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์จำนวน 548 คน คิดเป็น 99.3% และมีข้อมูลขาดหายบางส่วนเพียง 4 คน (0.7%) ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว (2) ความถูกต้องเชิงตรรกะ (Logical Accuracy) โดยตรวจสอบรูปแบบของรหัส นักศึกษา ปีการศึกษา และช่วงคะแนน พบความถูกต้อง 100% ไม่มีข้อมูลผิดปกติรูปแบบหรือนอกช่วงที่กำหนด (3) ความซ้ำซ้อนของข้อมูล (Duplication) ได้ทำการตรวจสอบด้วยระบบค้นหาซ้ำ (Duplicate Check) พบว่าไม่มีข้อมูลซ้ำซ้อน คิดเป็น 0%

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการโดยสืบค้นและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลสหกิจศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นระบบออนไลน์ที่พัฒนาเพื่อสนับสนุนการจัดกระบวนการสหกิจศึกษาแบบครบวงจร ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังฝึก โดยมีการบันทึกข้อมูล เช่น รหัสนักศึกษา ชื่อ-สกุล สาขาวิชา ปีที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา หน่วยงานที่ออกฝึกสหกิจศึกษา ชื่อหน่วยงาน ที่อยู่หน่วยงาน ประเภทของหน่วยงาน จังหวัดที่หน่วยงานตั้งอยู่ คะแนนประเมินนักศึกษา และคะแนนประเมินความพึงพอใจ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) กระบวนการจัดระเบียบ สรุป และแสดงข้อมูลในรูปแบบที่เข้าใจง่าย โดยใช้ค่าทางสถิติที่บ่งบอกลักษณะสำคัญของข้อมูล ดังนี้

1. ร้อยละ (Percentage Calculation Formula) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแสดงสัดส่วนหรืออัตราส่วนของข้อมูล
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นมาตรวัดแนวโน้มเข้าสู่ศูนย์กลางที่แสดงถึงค่ากลางของข้อมูลชุดหนึ่ง
3. ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด (Maximum and Minimum) ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดเป็นค่าที่แสดงขอบเขตของข้อมูล
4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, SD) เป็นมาตรวัดการกระจายของข้อมูล (Dispersion) ที่แสดงถึงระดับความแตกต่างของค่าข้อมูลแต่ละตัวเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย

5. การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) ด้วยกราฟ เป็นกระบวนการแสดงข้อมูลในรูปแบบกราฟ เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลเมื่อเวลาผ่านไปหรือในบริบทที่ต่างกัน กราฟช่วยให้เห็นภาพรวม แนวโน้ม (Trend) และรูปแบบที่ซ่อนอยู่ในข้อมูลได้ง่ายขึ้น โดยแกนแนวนอน (X-Axis) คือ จำนวนผู้เลือกฝึกสหกิจศึกษา และแกนตั้ง (Y-Axis) คือ จังหวัดที่เลือกฝึกสหกิจศึกษา

ผลการวิจัย

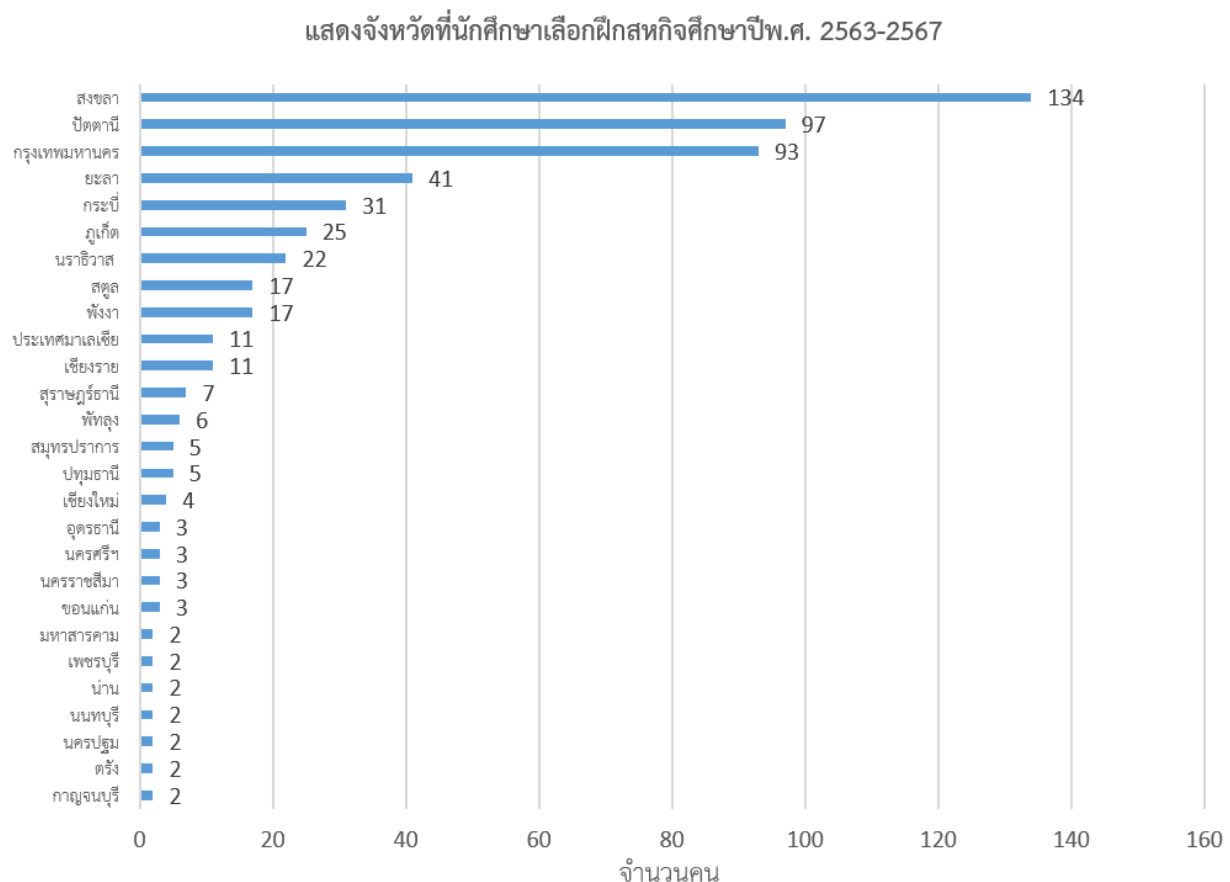
การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจแนวโน้มและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2563–2567 ข้อมูลที่แสดงในภาพที่ 1 ไม่เพียงแต่สะท้อนแนวโน้มการกระจายตัวของสถานที่ฝึกในแต่ละภูมิภาค แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของนักศึกษาและศักยภาพของสถานประกอบการที่มีต่อการฝึกสหกิจศึกษา ดังนี้

1. แนวโน้มการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2563–2567 พบว่า จังหวัดที่นักศึกษาเลือกไปฝึกสหกิจศึกษามากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่

จังหวัดสงขลา ปัตตานี กรุงเทพมหานคร ยะลา และกระบี่ โดยจังหวัดสงขลาครองอันดับที่ 1 มีนักศึกษาเลือกฝึกสหกิจศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 134 คน คิดเป็นร้อยละ 24.28 ซึ่งเป็นจำนวนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ รองลงมาในอันดับที่ 2 คือจังหวัดปัตตานี มีนักศึกษาเลือกฝึกจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 17.57 ส่วนอันดับที่ 3 คือ กรุงเทพมหานคร มีนักศึกษาเลือกฝึกจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 16.85 อันดับี่ 4 คือจังหวัดยะลา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 7.43 และอันดับที่ 5 คือจังหวัดกระบี่ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 5.62

เมื่อพิจารณาข้อมูลภาพรวมของการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2563–2567 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกฝึกสหกิจศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา ปัตตานี ยะลา กระบี่ ภูเก็ต นราธิวาส สตูล พังงา สุราษฎร์ธานี พัทลุง นครศรีธรรมราช และตรัง จำนวน 402 คน คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 72.83 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาที่ใกล้กับภูมิลำเนาหรือสถานศึกษา ขณะที่การเลือกฝึกสหกิจศึกษาในจังหวัดนอกพื้นที่ภาคใต้มีจำนวนเพียง 139 คน คิดเป็นร้อยละ 25.18 โดยจังหวัดที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนี้ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงราย สมุทรปราการ ปทุมธานี เชียงใหม่ อุดรธานี นครราชสีมา ขอนแก่น มหาสารคาม เพชรบุรี น่าน นนทบุรี นครปฐม และกาญจนบุรี นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาจำนวน 11 คน เลือกฝึกสหกิจศึกษาในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.99

ภาพที่ 1 แสดงจังหวัดที่นักศึกษาเลือกฝึกสหกิจศึกษา ปี พ.ศ. 2563-2567

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากระบบสหกิจศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ที่เก็บรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการออกฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษาในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย รหัสนักศึกษา ชื่อ-สกุล สาขาวิชา ปีที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา หน่วยงานที่ออกฝึก

ชื่อและที่อยู่ของหน่วยงาน ประเภทของหน่วยงาน จังหวัดที่หน่วยงานตั้งอยู่ ตลอดจนคะแนนประเมินนักศึกษาและความพึงพอใจของหน่วยงานที่รับนักศึกษาเข้าฝึกสหกิจศึกษา การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาในครั้งนี้ จึงอาศัยการศึกษาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการตีความข้อมูลและสร้างกรอบแนวคิด โดยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และรายงานในบริบทที่มีความใกล้เคียงกับบริบทของคณะ เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักศึกษาในการเลือกสถานที่ได้อย่างรอบด้าน

ผลจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักศึกษาได้อย่างชัดเจน และนำมาประกอบการวิเคราะห์การเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาในบริบทของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

- **ปัจจัยด้านระยะทางและค่าใช้จ่าย** งานวิจัย ของ ปณัสยา พิมพ์กลาง (2562) พบว่าระยะทางระหว่างที่พักหรือมหาวิทยาลัยกับสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักศึกษา โดยนักศึกษาส่วนใหญ่มักเลือกสถานที่ฝึกที่เดินทางสะดวกและมีค่าใช้จ่ายต่ำ

- **ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กร** จากการศึกษาของ ปาริชาติ บัวเจริญ และคณะ (2565) พบว่าชื่อเสียงขององค์กร รวมถึงโอกาสในการพัฒนาอาชีพในอนาคต เป็นปัจจัยสำคัญที่นักศึกษานำมาพิจารณา โดยเฉพาะเมื่อสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีมาตรฐานสูงในเขตเมือง

- **คำแนะนำจากอาจารย์และผู้ปกครอง** งานวิจัยของ กวินรัตน์ เรืองเยี่ยม และ กัลยา สร้อยสิงห์ (2566) ระบุว่าคำแนะนำจากอาจารย์และผู้ปกครองมีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่นักศึกษายังไม่มีประสบการณ์หรือข้อมูลเพียงพอเกี่ยวกับสถานประกอบการ

- **ความเหมาะสมกับสาขาวิชา** จากการศึกษาของ วิชชุดา ต้นเมือง และ ชมพูนท อ่ำช้าง (2564) พบว่าปัจจัยด้านความเหมาะสมของลักษณะงานมีผลต่อการเลือกสถานประกอบการในการฝึกสหกิจศึกษา โดยนักศึกษามักเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชา เพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะในสายงานที่ต้องการได้

จากสรุปปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษาในช่วงต้น ซึ่งได้มาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยอธิบายเหตุผลในการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาได้ดังนี้

2.1 ระยะทางและความสะดวกในการเดินทาง ระยะทางจากมหาวิทยาลัยหรือบ้านของนักศึกษาไปยังสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาถือเป็นปัจจัยที่มีผลลำดับต้น ๆ จากภาพที่ 1 ที่แสดงจังหวัดที่นักศึกษาเลือกฝึกสหกิจศึกษา ปี พ.ศ. 2563-2567 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มักเลือกสถานที่ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดใกล้บ้านหรือใกล้กับมหาวิทยาลัย เช่น จังหวัดสงขลาและปัตตานี ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 41.85 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากงานวิจัยของ ปณัสยา พิมพ์กลาง (2562) มาประยุกต์ใช้ในการอธิบายเหตุผลในการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา โดยความสะดวกในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายที่ไม่สูง ความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ตลอดจนความสะดวกในการจัดการชีวิตประจำวัน เช่น การเดินทางไปกลับที่พัก หรือการเข้าถึงทรัพยากรในพื้นที่ ล้วนมีส่วนส่งเสริมให้นักศึกษามีแนวโน้มเลือกฝึกสหกิจศึกษาในพื้นที่ที่ตนมีความคุ้นเคยหรืออยู่ใกล้กับแหล่งที่พักอาศัย

2.2 ค่าใช้จ่ายและปัจจัยทางเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการดำรงชีวิตในพื้นที่ฝึกสหกิจศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกของนักศึกษา โดยจากข้อมูลในช่วงเวลาที่ศึกษาพบว่า มีนักศึกษาเพียงร้อยละ 27.17 เท่านั้นที่เลือกฝึกสหกิจศึกษาในพื้นที่นอกภาคใต้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของต้นทุนทางเศรษฐกิจในกระบวนการตัดสินใจ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากงานวิจัยของ ปณัสยา พิมพ์กลาง (2562) มาประยุกต์ใช้ในการอธิบายว่า ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับค่าฝึกในพื้นที่ใกล้บ้าน อาจเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการเข้าถึงโอกาสในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร ที่มีค่าครองชีพสูง ทั้งในด้านที่พักและค่าเดินทาง ส่งผลให้นักศึกษาบางส่วนเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาที่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายได้ง่ายกว่าและใกล้บ้าน เพื่อความสะดวกในการจัดการด้านการเงิน

2.3 ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กร ชื่อเสียงขององค์กรถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่นักศึกษานำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศและเป็นที่ตั้งขององค์กรขนาดใหญ่จำนวนมาก ทั้งในภาคเอกชนระดับประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ทำให้ได้รับความนิยมในการเลือกเป็นสถานที่ฝึกในลำดับต้น ๆ โดยมีนักศึกษาเลือกฝึกสหกิจศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 16.85

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากการศึกษาของ ปาริชาติ บัวเจริญและคณะ (2565) มาประยุกต์ใช้ในการอธิบายว่า นักศึกษา คณะที่เลือกฝึกสหกิจศึกษาในกรุงเทพมหานครมักคำนึงถึงโอกาสในการเข้าร่วมฝึกกับองค์กรที่มีมาตรฐานสูง ซึ่งนอกจากจะช่วยเสริมสร้าง ศักยภาพและประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการทำงานจริงแล้ว ยังเป็นโอกาสในการสร้างเครือข่ายวิชาชีพที่อาจเอื้อต่อการหางานในอนาคตอีกด้วย

2.4 ประเภทขององค์กรและความสอดคล้องกับสาขาวิชา ประเภทขององค์กรที่นักศึกษาเลือกฝึกสหกิจศึกษา แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชากับบริบททางสังคมของนักศึกษา โดยจากข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2563-2567 นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เลือกฝึกสหกิจศึกษาในตำแหน่งงานที่ตรงสาขาวิชาที่เรียนกับหน่วยงานภาครัฐคิดเป็นร้อยละ 36.96 และภาคเอกชนร้อยละ 63.04 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากการศึกษาของ วิชชุดา ต้นเมือง และคณะ (2564) มาประยุกต์ใช้ในการอธิบายว่า ความนิยมในการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาชุมชน และองค์กรเอกชนขนาดเล็ก สะท้อนถึงความสอดคล้องกับสาขาวิชา เช่น สาขาวิชาพัฒนาสังคมทำงานกับชุมชน สาขาการจัดการสารสนเทศทำงานเกี่ยวกับการจัดการภายในหน่วยงานหอสมุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. แนวโน้มการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2563-2567 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมเลือกสถานที่ฝึกในพื้นที่ภาคใต้ โดยจังหวัดที่ได้รับความนิยมสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สงขลา (ร้อยละ 24.28), ปัตตานี (ร้อยละ 17.57), กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 16.85), ยะลา (ร้อยละ 7.43) และกระบี่ (ร้อยละ 5.62) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาพรวมของภูมิภาค พบว่านักศึกษาจำนวน 402 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 72.83 เลือกฝึกในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับภูมิลำเนาหรือสถานศึกษา ขณะที่นักศึกษาเพียง 139 คน หรือร้อยละ 25.18 ที่เลือกฝึกในจังหวัดนอกภาคใต้ โดยเฉพาะในเขตเมืองหรือภูมิภาคอื่นที่มีสถานประกอบการขนาดใหญ่ ส่วนการฝึกในต่างประเทศมีจำนวนนักศึกษาเพียง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 1.99 เลือกฝึกในประเทศมาเลเซีย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา

2.1 ระยะเวลาและความสะดวกในการเดินทาง พื้นที่ใกล้มหาวิทยาลัยหรือบ้านมีความสะดวกสบายและค่าใช้จ่ายต่ำ จึงเป็นตัวเลือกอันดับต้น ๆ

2.2 ค่าใช้จ่ายและปัจจัยทางเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการใช้ชีวิตส่งผลโดยตรงต่อการเลือกสถานที่โดยพื้นที่ที่มีค่าใช้จ่ายสูงมักได้รับความนิยมน้อยกว่า

2.3 ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กร นักศึกษาบางส่วนเลือกฝึกในองค์กรที่มีชื่อเสียง เช่น ในกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มโอกาสการพัฒนาศักยภาพและสร้างเครือข่ายวิชาชีพ

2.4 ประเภทขององค์กรและความสอดคล้องกับสาขาวิชา นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกองค์กรที่สอดคล้องกับสาขาวิชาของตน เช่น งานด้านพัฒนาสังคมในพื้นที่ภาคใต้

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า การเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2563-2567 ถูกกำหนดโดยปัจจัยหลายด้าน ทั้งในเชิงพื้นที่และสังคม ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและบริบทของนักศึกษาในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับที่มีการศึกษาหัวข้อนี้ในหลากหลายบริบท เช่น การศึกษาปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกสถานประกอบการในการฝึกสหกิจศึกษาของนิสิตคณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา (วิชชุดา ต้นเมือง และชมพูท อ่ำช้าง, 2564) การศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกสถานประกอบการเพื่อการฝึกปฏิบัติภาคสนามของนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี (กวนวิทย์ เรืองเอี่ยม และ กัลยา สร้อยสิงห์, 2566) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ปณัสยา พิมพ์กลาง, 2562) สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีแนวโน้มเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2563–2567 ตามความใกล้เคียงของสถานที่นับจากที่พักอาศัยของนักศึกษา และความสะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้ยังพบว่าองค์กรในพื้นที่เมืองใหญ่ เช่น สงขลา กรุงเทพมหานคร ได้รับความนิยมนมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี บุญจันดา และคณะ (2564) ที่ระบุว่าความสะดวกในการเดินทางและโอกาสทางอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษา สาเหตุที่แนวโน้มดังกล่าวเป็นไปในลักษณะนี้ อาจเนื่องมาจากความต้องการของนักศึกษาในการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและเพิ่มโอกาสในการได้งานหลังจบการศึกษา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา ผลการวิจัยระบุว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา ได้แก่

2.1 ระยะทางและความสะดวกในการเดินทาง ระยะทางระหว่างบ้านหรือมหาวิทยาลัยกับสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา โดยในช่วงที่ทำการศึกษานักศึกษาพบว่าร้อยละ 70.84 เลือกฝึกในพื้นที่ภาคใต้ซึ่งใกล้บ้านหรือใกล้มหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปณิสยา พิมพ์กลาง (2562)

2.2 ค่าใช้จ่ายและปัจจัยทางเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการดำรงชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา โดยจากข้อมูลในช่วงที่ศึกษาพบว่านักศึกษาเพียงร้อยละ 27.17 เลือกฝึกในพื้นที่นอกภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปณิสยา พิมพ์กลาง (2562) ว่านักศึกษามักเลือกฝึกในพื้นที่ใกล้บ้านเพื่อควบคุมค่าใช้จ่ายและจัดการด้านการเงินได้สะดวก

2.3 ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กร ชื่อเสียงขององค์กรเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่นักศึกษามักใช้พิจารณาในการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและเมืองขนาดใหญ่จำนวนมาก ทำให้นักศึกษาร้อยละ 16.85 เลือกฝึกในพื้นที่นี้ ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ปาริชาติ บัวเจริญ และคณะ (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าโอกาสในการพัฒนาอาชีพในอนาคตและการสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพเป็นแรงจูงใจสำคัญ นอกจากนี้ งานวิจัยดังกล่าวยังได้อ้างถึงแนวคิดของ Maslow ที่เน้นถึงความต้องการด้านความปลอดภัยและการยอมรับในสังคมสนับสนุนผลการวิจัยนี้ โดยนักศึกษามองว่าการฝึกในองค์กรที่มีชื่อเสียงช่วยเพิ่มโอกาสในการได้รับการยอมรับในตลาดแรงงาน

2.4 ประเภทขององค์กรและความสอดคล้องกับสาขาวิชา ประเภทขององค์กรที่นักศึกษาเลือกฝึกสหกิจศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2563–2567 สะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชากับบริบททางสังคม โดยมีนักศึกษาฝึกกับหน่วยงานภาครัฐร้อยละ 36.96 และภาคเอกชนร้อยละ 63.04 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชชุดา ต้นเมือง และคณะ (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะในสายงานที่ตนศึกษา นอกจากนี้ การเลือกองค์กรที่เหมาะสมกับสาขาวิชายังสะท้อนถึงความตั้งใจของนักศึกษาในการเตรียมตัวสำหรับการทำงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการฝึกสหกิจศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาและสถานประกอบการ ดังนี้

1. การขยายความร่วมมือในพื้นที่ภาคใต้ ควรเพิ่มความร่วมมือกับองค์กรในภาคใต้ เช่น สงขลา ปัตตานี ยะลา และกระบี่ เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกสหกิจศึกษาใกล้บ้าน สะดวกต่อการดำเนินชีวิต โดยจัดกิจกรรมสร้างเครือข่าย เช่น การประชุมหรือ Workshop กับองค์กรท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจในพื้นที่

2. การพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรในกรุงเทพมหานคร และเมืองใหญ่ ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรในกรุงเทพมหานคร และเมืองใหญ่ เช่น เชียงราย เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกสหกิจศึกษาในองค์กรที่มีมาตรฐานสูง พร้อมสนับสนุนทุนหรือมาตรการลดภาระค่าใช้จ่าย

3. การสร้างฐานข้อมูลและระบบสนับสนุนการเลือกสถานที่ฝึกสหกิจศึกษา พัฒนาฐานข้อมูลสถานประกอบการที่ครอบคลุมข้อมูลสำคัญ เช่น ที่ตั้ง ประเภทงาน และประวัติการรับนักศึกษา ควบคู่กับการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ใช้งานง่าย เพื่อช่วยให้นักศึกษาค้นหาสถานที่ฝึกสหกิจศึกษาที่เหมาะสม

4. การส่งเสริมความยั่งยืนของความร่วมมือ จัดระบบติดตามผลและประเมินคุณภาพสถานประกอบการ โดยเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากนักศึกษาและองค์กร เพื่อปรับปรุงความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5. การกระตุ้นความร่วมมือผ่านแรงจูงใจ ส่งเสริมให้สถานประกอบการเข้าร่วมโดยมอบรางวัลหรือประชาสัมพันธ์องค์กรพันธมิตรผ่านสื่อของมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและดึงดูดองค์กรใหม่ ๆ

6. การส่งเสริมการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการสหกิจศึกษาและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น การศึกษาที่มีลักษณะเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสถานประกอบการของนักศึกษา การศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังที่มีต่องานสหกิจศึกษาและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนและปรับปรุงกระบวนการสหกิจศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กวิณรัตน์ เรืองเอี่ยม และกัลยา สร้อยสิงห์. (2566). การศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกสถานประกอบการเพื่อการฝึกปฏิบัติภาคสนามของนักศึกษา คณะอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยดุสิตธานี. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (ม.ป.ป.). ระบบสหกิจศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สืบค้นจาก <https://psuhusocoop.com>
- นัยนา ดอorman, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, และ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2563). การเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์. วารสารจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 10(2), 20-28.
- ปณัสยา พิมพ์กลาง. (2562). ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปาริชาติ บัวเจริญ, ประภัสสร สมสถาน, และ นพรัตน์ เตชะพันธ์รัตนกุล. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกฝึกงานในสถานประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 32(2), 112-127.
- ภาวณิ บุญจันดา, ธนาภัสสร สนธิรักษ์, จูติรัตน์ รักษาศรี, รังสรรค์ หล้าคำจา, และ วิมลพร ระเวงวัลย์. (2564). การศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกสถานประกอบการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. *Journal of MCU Humanities Review*, 2(7), 95-110.
- รณิชัย สวัสดิ์ และ รัตน์ บัวสนธิ์. (2565). การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 4(1), 187-201.
- รัตนาวดี ปานทอง, อาคม ตาแสงวงษ์, และ วีรวัฒน์ วงศ์ใหญ่. (2565). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการฝึกงานแบบออนไลน์: กรณีศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสารวิชาการเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมเชิงพื้นที่*, 3(1), 53-66.
- วิชุดา ต้นเมือง และ ชมพูนุท อ่ำช้าง. (2564). การศึกษาปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกสถานประกอบการในการฝึกสหกิจศึกษาของนิสิตคณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. *สหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน*. สืบค้นจาก <https://cwie.mhesi.go.th>